

РЕЦЕНЗІЯ

Станіславської Катерини Ігорівни, доктора мистецтвознавства, професора, професора кафедри музичного виховання Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого на дисертацію **Бубнової Вікторії Вікторівни** «Театральна критика у фаховому медіапросторі України 1970–1980-х років», подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 026 «Сценічне мистецтво», галузь знань 02 «Культура і мистецтво».

1. Актуальність теми дослідження.

Театральна критика є важливою мистецькою діяльністю в сучасному соціокультурному просторі. Насамперед вона забезпечує *посередництво між театром і глядачем*: критик допомагає глядачеві глибше зрозуміти сценічний твір, звернути увагу на нюанси акторської гри, зауважити особливості режисерського прочитання та аудіовізуального вирішення вистави, – критика розкриває підтексти, художні прийоми та різноманітні смислові акценти постановки.

Внаслідок такого посередництва виникає *формування культурного діалогу/полілогу*: театральна критика створює простір для дискусії між митцями, глядачами, рецензентами, театральними менеджерами та широкою культурною спільнотою загалом; критика є інтелектуальним полем, де відбувається обмін думками, що сприяє розвитку театального процесу та збагаченню мистецького середовища.

Подібна комунікація сприяє *підтримці і зростанню художньої якості*. Обґрунтована й професійна критика стимулює творців до вдосконалення майстерності, адже аналіз вистав виявляє як сильні сторони, так і проблемні моменти постановок. Це сприяє підвищенню загального рівня театального мистецтва.

Усе напрацьоване театром зберігається завдяки *історичному документуванню*: критичні матеріали фіксують інформацію про вистави, художні тенденції та стильові особливості епохи, імена акторів та режисерів,

стаючи важливими джерелами для майбутніх досліджень із театрознавства та культурології.

Окрім історично-наукової, критика водночас здійснює і *освітньо-естетичну функцію*: навчає глядачів мистецтву сприйняття театру, формує естетичний смак, розвиває здатність до аналітичного мислення та інтерпретації художніх образів, актуалізує важливі теми й сприяє формуванню культурної пам'яті.

У контексті зазначеного представлена дисертація є безперечно на часі, адже авторка розмірковує над більшістю з цих питань.

2. Наукова новизна результатів дисертації.

Наукова новизна роботи презентує концептуалізацію головної дефініції дослідження – театральної критики у фаховому медіапросторі України 70–80-х років ХХ століття: авторка характеризує і систематизує архівні матеріали, реконструює соціокультурні процеси і явища театрознавчого простору дослідженої доби, висвітлює жанрово-стильові особливості театральної критики на прикладах української періодики та її авторів.

Дисертація доповнює новими результатами сферу українського мистецтвознавства, театрознавства, культурознавства, публіцистики.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації.

У роботі гармонічно поєднані її теоретичне і практичне значення: дослідження питань театральної критики одного з важливих періодів української історії, введення до обігу архівних матеріалів, створення соціокультурних моделей-реконструкцій накреслює видимі перспективи для подальших наукових досліджень; водночас дисертація відкриває практично-творчі вектори для професійної діяльності фахівців-критиків нового покоління та здійснює навчально-методичне підґрунтя в освітньому процесі підготовки майбутніх театрознавців, мистецьких журналістів тощо.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукова обґрунтованість основних положень і висновків дисертації обумовлена глибоким опрацюванням теоретичних джерел, достовірністю наведених даних, доведеною самостійністю виконання дослідження.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

У процесі наукового пошуку авторкою використано міждисциплінарний комплекс підходів і методів, відповідних дослідницькому вектору теми. Дисертантка дотримувалася системного й комплексного принципу поліметодології, залучивши історичний, джерелознавчий, контекстуальний, типологічний та інші методи й підходи. Методологічне підґрунтя дисертації становлять праці, теорії, концепції українських дослідників, які уможливили науковий пошук щодо функціонування й розвитку української критики означеного періоду. Завдяки застосуванню адекватного методологічного інструментарію авторці вдалося висвітлити особливості театральної критики як сегменту культурного процесу в умовах радянської соціокультурної політики і простежити динаміку її еволюції і трансформації.

Обрана методологія є доречною і переконливою. Поставлені наукові завдання виконані в повному обсязі.

6. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях.

Результати дисертації пройшли апробацію на понад 10 міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях упродовж 2020–2025 рр. Представлено 17 наукових публікацій, з яких 5 статей у наукових фахових виданнях України, 12 тез у збірниках матеріалів конференцій. Виклад основних результатів дисертації у наукових публікаціях є достатньо повним.

7. Структура та зміст дисертації.

Структура дисертації є стрункою і логічною: вступ, три розділи (десять підрозділів) з висновками до розділів, загальні висновки, список використаних джерел, додатки.

Зміст дисертації розкривається послідовно й системно, від загального до часткового. Висновки свідчать про досягнення мети і розв'язання поставлених завдань.

8. Дотримання академічної доброчесності у дисертації. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

У дисертації не виявлено порушень академічної доброчесності.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

1. Хотілося би більшої точності у формулюванні деяких рубрик Вступу, насамперед мети (*дослідити особливості розвитку театральної критики...*). Дослідження чогось є власне шляхом науковця до досягнення мети: розглядаючи, вивчаючи, аналізуючи, досліджуючи, учений вирішує поточні завдання, розв'язання яких наближує його до мети. Дослідити, щоби що? – цей прогнозований результат дослідження і буде метою. Більш влучними дієсловами, можливо, могли би бути: виявити й охарактеризувати, висвітлити, визначити й обґрунтувати тощо. Можливо, авторка запропонує ще й інший варіант.

Неповним видається формулювання об'єкту дослідження (*фаховий медіапростір України*): об'єкт дослідження повинен чітко вказувати на галузь/сферу/середовище/простір, у межах якого вивчається предмет, а слово «фаховий» такої конкретики не дає.

2. Підрозділ 1.2 (*Джерельна база дослідження*) займає лише дві сторінки – варто було додати цей матеріал до першого підрозділу, об'єднавши історіографічні й джерелознавчі засади.

Підрозділ 1.3 (*Методологічні засади дослідження*) містить неповні дві сторінки і є дещо розширеним варіантом відповідної рубрики Вступу. Можна було уникнути цього підрозділу або доєднати цей матеріал до іншої структурної частини роботи.

3. На с. 55 авторка зазначає, що «поняття “театральна критика” вживається у розумінні специфічного виду аналітичного і публіцистичного висловлювання, що здійснює *професійну* інтерпретацію, оцінку й осмислення театрального мистецтва» (курсив мій. – К. С.). Який зміст у цьому разі дисертантка вкладає

в слово «професійний» і в який спосіб (якісний? кількісний?) можна визначити наявність цієї характеристики?

І друге маленьке запитання-уточнення: наскільки коректно стверджувати, що інтерпретацію, оцінку й осмислення здійснює висловлювання, а не автор цього висловлювання?

4. На с. 88 п. Вікторія пише: «Театр у радянському контексті посідав *виняткове* місце серед видів мистецтва, виступаючи водночас і естетичним, і соціально-ідеологічним інструментом» (курсив мій. – К. С.). Прошу тезисно окреслити, в чому конкретно виявлялася ця винятковість.

10. Загальний висновок і оцінка дисертації.

Дисертація «Театральна критика у фаховому медіапросторі України 1970–1980-х років» є завершеним, самостійним, актуальним дослідженням, виконаним на гідному науковому рівні відповідно до вимог «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її авторка Бубнова Вікторія Вікторівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 026 «Сценічне мистецтво».

Рецензент:

доктор мистецтвознавства, професор,
професор кафедри музичного виховання
Київського національного університету
театру, кіно і телебачення
імені І. К. Карпенка-Карого

К. І. Станіславська

Підпис *Станіславської К.І.*

